

TARTU ÜLIKOOL
tähetorn

Tartu tähetorni ideekonkurss

Ideekonkursi
võistlusülesanne

Kontakt:
Kärt Soieva
Tel: +372 53907799
kart.soieva@ut.ee

Sisukord

1. Ideekonkursi kirjeldus	3
1.1. Ideekonkursi eesmärk.....	3
1.2. Tähetorni kirjeldus	3
1.3. Tähetorni eesmärgid ja peamine sihtgrupp.....	3
1.4. Ideekonkursil osalemise eeldused	3
2. Tingimused.....	4
3. Praeguse olukorra kirjeldus.....	6
3.1. Tähetorni pildiline kirjeldus	6
3.2. Kitsaskohad.....	15
4. Alad, millele lahendust oodatakse.....	16
5. Konkursitöö lähtekohad ja piirangud.....	17
5.1. Ideekonkursis käsitletavat alad.....	17
5.2. Põhimõtted, millest lähtuda	18
6. Vormistus.....	19
7. Võistlustöö hindamiskriteeriumid ja intellektuaalomand.....	19
8. Žürii.....	20
9. Auhinnafond.....	20
10. Tähtajad	21
11. Lisad.....	21

1. Ideekonkursi kirjeldus

1.1. Ideekonkursi eesmärk

Ideekonkursi eesmärk on leida tähetorni uuendamiseks ideekavand. Võitjaga sõlmitakse leping sisukontseptsiooni, eskiisprojekti ja põhiprojekti vormistamiseks. Ideekonkursiga soovime leida säravaimat ideed, et muuta tähetorni kompleks¹ ligipääsetavaks ja elamusi pakkuvaks külastuskeskuseks. Ootame lennukaid ideid, et tähetorn ja seda ümbritsev ala panna parimal viisil ühiskonda teenima. Ideekavandi aluseks peab olema tähetorn koos oma erilise arhitektuuri, asukoha, ajaloo ja sinna kuuluvate püsimuseaalide ja originaalmööbliga (lisa 1). Tartu tähetorn on olnud oluline teaduskeskus – ideekavand peab seda esile tooma. Ideekavandi teostamise eelarve on hinnanguliselt kuni 400 000€ (sisaldab käibemaksu), hõlmates nii planeerimist kui ka ehitamist.

1.2. Tähetorni kirjeldus

Tartu tähetorn asub Toomemäel Tartu linna südames, kus kunagi paiknes eestlaste muinaslinnus ja hiljem piiskopiloss. 1810. aastal valmis oma aja kohta moodne tähetorn, kus paikneb UNESCO maailmapärandi hulka kuuluva Struve kaare esimene punkt. Tartu Ülikooli ajaloolise hoonetekompleksi osana sai 2016. aastal Euroopa kultuuripärandi märgise. Iga aasta 24. veebruaril kogunevad tartlased tähetorni ette sinimustvalge Eesti lipu tervitamisseremooniale. Tähetorni äratuntav siluett kaunistab paljusid Tartu meeneid.

Tänapäeval teenib vana tähetorn rahvast Tartu Ülikooli muuseumi osana, aidates suurtel ja väikestel astronoomiahuvilistel avastada universumi saladusi ja rääkides lugusid Eestiga seotud astronoomidest. 2011. aastal avatud ekspositsioon on tänaseks kulunud ja tehnoloogilised lahendused vananenud. On aeg tähetorni sisu uuendada, et see pakuks uut avastamisrõõmu.

1.3. Tähetorni eesmärgid ja peamine sihtgrupp

Tartu tähetorni kui külastuskeskuse üldine eesmärk on kosmose vastu huvi tekitamine. Tähetorn julgustab maailma avastama, mõistma ja imetlema. Teine eesmärk on teadvustada inimestele, kui suure jälje on Eesti inimesed astronoomiasse jätnud.

Luues peresõbraliku külastuskeskkonna, soovime eelkõige kõnetada lapsi ja noori. Sihtgruppide arvamuste ja ootuste välja selgitamiseks viisime läbi alusuuringuid, mille kokkuvõte on toodud lisa 2.

1.4. Ideekonkursil osalemise eeldused

Enne ideekavandi esitamist on kohustuslik kohtuda projektijuhiga ning külastada ühiselt Tartu tähetorni. Korraldatud külastused toimuvad vabalt valitud ajal perioodil 29.07–09.08. Külastusajast teavitada projektijuht Kärt Soievat ette vähemalt kolm päeva (kart.soieva@ut.ee). Pärast füüsilisi kohtumisi kõikide huvilistega on võimalik osaleda

¹ Alad on kirjeldatud peatükis 4.

ühisel veebikoosolekul täiendavate küsimuste küsimiseks. Veebikohtumine toimub vahemikus 12.08–16.08. Kutse saadetakse füüsilisel kohtumisel osalenutele. Külastusel ja kohtumisel saate täpsema ülevaate tähetorni praegusest seisukorrast, ruumidest ja tähetorni ajaloost. Lisaks on käesolevale dokumendile lisatud tähetorni pildiline kirjeldus.

Võistlustöö² esitamise tähtaeg on **30.08.2024**. Ideekonkursi võitjaga sõlmitakse leping summas 42 000 € (sisaldab käibemaksu ja tasutakse arve alusel) sisukontseptsiooni, eskiisprojekti ja põhiprojekti vormistamiseks, mille valmimistähtaeg on 2025. aasta lõpus.

Lepingupartner osaleb sisukontseptsiooni loomisel, viib läbi kuraatoritele loovtöötubasid ja vormistab kontseptsiooni alusdokumendid. Töötubade täpne arv ja maht fikseeritakse sõlmitavas lepingus. Alusdokumendid peavad sisaldama näituse põhilisi teemasid ja nende alateemasid, eksponeeritavate objektide nimekirja ja teemade juurde käivate interaktiivsete lahenduste ideid. Sisudokumendid on aluseks eskiisprojektile.

Eskiisprojekt sisaldab näituse stiiliraamatut ja ruumilise lahenduse põhimõtteid. Ruumilise lahenduse põhimõtted hõlmavad külastaja teekonda, tekstide paigutust, museaalide, mööbli, interaktiivsuste jms paigutust, ruumide liigendamist, valgustuspõhimõtteid ja õueala planeerimist. Pärast eskiisprojekti vormistab lepingupartner uuendatud eelarveprojekti. Eskiisprojektile järgneb põhiprojekt koos valgustuse ja multimeedia projekteerimisega. Põhiprojektitulemuste põhjal korraldatakse hange.

Edukas osaleja peab ideekonkursile eelneva 60 kuu jooksul olema teostanud vähemalt kaks disaini- või loovlahendust kultuuripärandi valdkonna projektile, mille kogumaksumus on üle 50 000 €. Pakkuja esitab nimekirja vähemalt kahe teostatud projekti andmetega (iga projekti kohta: tellija nimi ja kontaktisik, tööde maksumus, tööde teostamise aeg, tööde kirjeldus).

2. Tingimused

Tähetorni uuendusprotsessi kolm põhitingimust, millega tuleb arvestada, on järgnevad:

1. Tähetorni hoone üldmulje ja arhitektuurilised eripärad peavad olema esile tõstetud.
 - Hoone koos oma eripäradega peab säilima: konstruktsiooni ja ilmet muutvaid ümberehitusi planeerida ei tohi.
 - Ruumilahendus peab detailidega (lisa 3) arvestama ja neid võimalikult palju ära kasutama.
 - Torn peab jääma vaatlusteks kasutatavaks.
 - Püsimumeaalid ja originaalmööbel jäävad hoonesse ja nende lood on käsitletud.
 - Õues asuvate paviljonide välisilme peab säilima.

² Täpsed ideekavandi komponendid on toodud peatükis 6.

2. Hoonekompleks on ligipääsetav, teenusedisaini põhimõtteid arvestav³ ja külastajal on seal mugav liikuda.
 - Tähetorn ja seda ümbritsev õu on kasutajasõbralik keskkond kõigile.
 - Hoone on võimalikult ligipääsetav nii liikumisraskuste, meelepuude kui ka intellektipuudega inimestele.
 - Liikumiskustega inimesed saavad 1. korrusel mugavalt liikuda: hoonesse ei saa ehitada lifti, mis muudaks torni ligipääsetavamaks.

3. Tähetorn peab teenima omatulu peamiselt piletimüügi ja haridusprogrammidega, kuid ka ruumirendiga.
 - Üksikkülastajad ja haridusprogrammides osalejad on tähetorni peamine prioriteet.
 - Uuendatud tähetorn peab soodustama korduvkülastamist.
 - Ruumilahendused peavad võimaldama korraga vastu võtta kaks klassikomplekti ehk 2 × 25 inimest, et viia läbi paralleelselt haridusprogramme.
 - Tähetorni põhisihtrühm on 5- kuni 12-aastased lapsed, kes külastavad maja kooli-, lasteaiarühmaga või perega.
 - Teised sihtgrupid on põhikooli- ja gümnaasiumi õpilased, vanemate lastega pered, välituristid, üliõpilased ja ülikooli töötajad.
 - Ruumide väljarentimine peab olema võimalik.
 - Loodav keskkond peab olema mitmekülgsest kasutatav ja vähemalt ühte ruumi peab olema võimalik ümber kohandada väikesemahulise (kuni 30 inimest) ürituse tarbeks.

Tähetorn peab kajastama erinevaid kosmosega seotud teemasid, kuna sinna jäävad hoonega seotud püsimumealid. Tähetornis asub üks Struve kaare punkt, tänu millele on hoone kantud UNESCO maailmapärandi nimekirja ja vajab eraldi käsitlemist.

- Kandvaks sisuliseks teemaks hoonel on kosmos.
- Struve kaar peab hoonel ja õuealal olema enam esile toodud.

Unistame tähetornist, mis sarnaneb virmalistega: uuendamise tulemusena on keskus kui virmalised taevas, mida ei ole võimalik läbi jäädvustuste (fotod, videod jms) tõeliselt kogeda. Soovime, et tähetorn pakuks sarnast elamust ja kogemust, milleks peab ise kohale tulema ning sellest osa saama.

Mõned näited võimalikest lähenemissuundadest:

- Tähetornis on üks vau-efektiga asi (objekt, ruum, tegevus jne).
- Tähetornis on niinimetatud elamusruum, kus inimene saab ise mingis vormis kosmost kogeda.

³ <https://et.wikipedia.org/wiki/Teenusedisain>

Mõned näited selle kohta, mida soovime:

- Tähetorn haarab võimalikult paljusid meeli.
 - Tähetornis tekivad emotsioonid – avastamisrõõm ja uudishimu. Inimeses tekib väiksuse tunne, kui adub kosmose suurust. Tajutakse kõige ühtsust ja väheneb inimese egoism, kui ta mõistab, kuidas kõik on omavahel seotud.
 - Tekivad eksistentsiaalsed küsimused, kui mõeldakse meie kohale kosmoses või tulnukate, alternatiivuniversumite või mustade aukude sisemuse olemuse peale.

Inspiratsiooniks on järgnevas loetelus toodud otseselt tähetorniga seotud teemad. Tähetornis leiavad kindlasti koha Maa mõõtmine (Struve kaar), hoone ja püsimumeerialidega otseselt seonduv teadus ning ajalugu.

Objektid ja nähtused

- Tähed (ja nende omadused)
- Tähtkujud (ja nende müüdid)
- Planeedid ja eksoplaneedid
- Päikesesüsteem
- Galaktikad
- Satelliidid
- Asteroidid, meteorid ja meteoriidid
- Gravitatsioon
- Universumi suured struktuurid

Ulme ja spekulatsioon

- Tulnukad ja maaväline elu
- Tulevikuteadus (ulme, spekulatsioon)

Tähetorniga seotud teadusharud

- Astrometria
- Seismoloogia
- Spektroskoopia
- Teleskoopide ehitus (optika)
- Kosmose jäädvustamine (astrofotograafia)

Ajaloolised teemad

- Hoone arhitektuuriline ajalugu
- Teleskoopide ajalugu
- Eesti teadlased
- Eesti teadussaavutused
- Eesti teadusinstrumendid
- Nõukogudeaegsed kosmosesaavutused
- Eesti vabariigi õige aja teenistus
- Loomad kosmoses

3. Praeguse olukorra kirjeldus

3.1. Tähetorni pildiline kirjeldus

Tähetorni välimus on äratuntav ja mängib olulist rolli Tartu linnapildis. Tähetornist valmis hiljuti ka 3D-mudel. Hoone välisilme ja õuega saab tutvuda veebilehel <https://t.ly/8P9ID>. Tähetorni korruste plaanid koos asendiplaaniga on toodud lisa 4.

Tähetorni üldvaade. Foto: Alexander Savin

Tähetorn on ümbritsetud kinnise õuega. Õues paiknevad kaks paviljoni, kus kunagi asusid vaatlusseadmed, kuid hetkel ei ole need kasutuses. Paviljonidel on liigutatavad katused, mille mehhanismid hetkel ei tööta, kuid töökord on taastatav. Õue pääseb läbi suure värava või väikese jalgvärava tähetorni peasissepääsu ees.

Kagupaviljon. Foto: Kärt Soieva

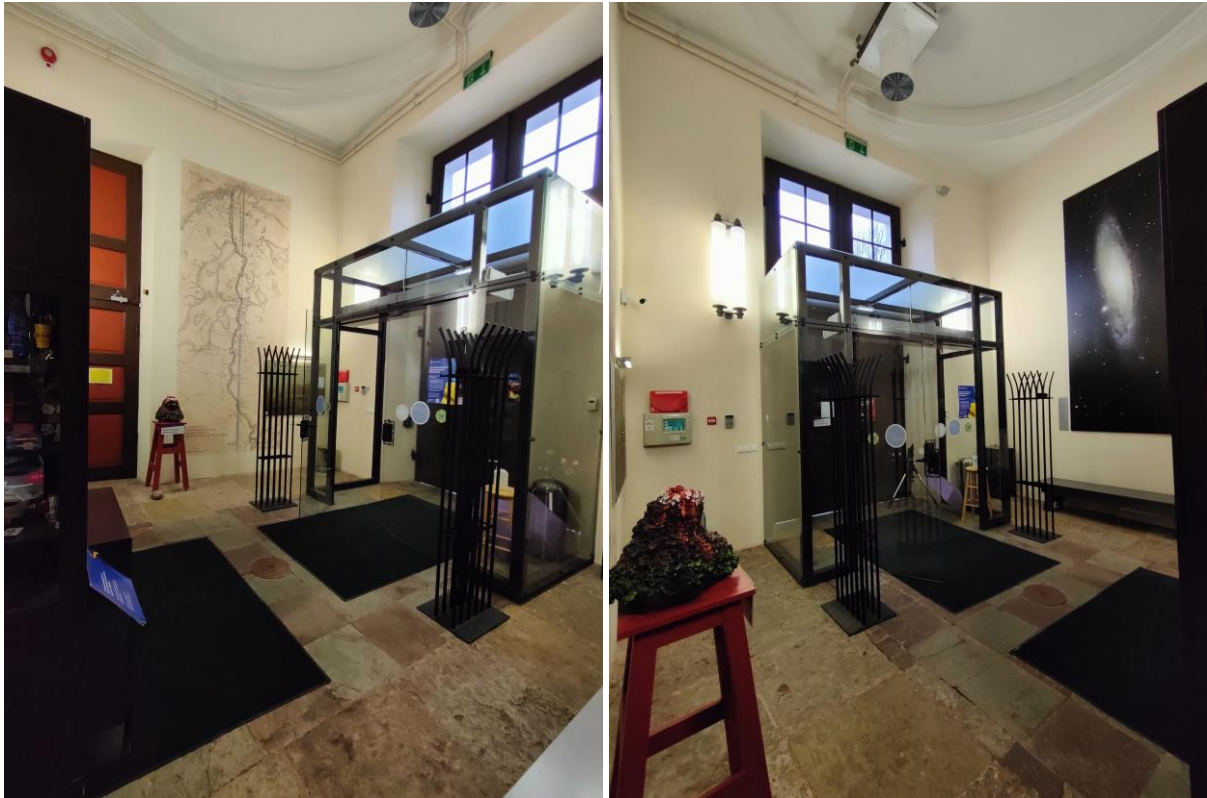

Kirdepaviljon. Foto: Kärt Soieva

Tähetornil on kõrge fuajee (ruum 11). Fuajees asub tähetorni kassa ja meenepood, riidenagid, Struve kaare infostend koos vastava märgisega, prügiäla ning lastekärude hoiustamismurk. Suurimad näitusesaalid (ida- ja läänesaal) asuvad esimesel korrusel ja nende vahel paikneb nn kellatuba (13). Fuajee, ida- ja läänesaali kõrgus on ca 6 meetrit.

Tähetorni fuajee vaade peauksest sisenemisel. Foto: Kärt Soieva

Fuajee külgsel on kujutatud Struve geodeetilist kaart ja Andromeeda galaktikat.
Foto: Kärt Soieva

Idasaalis (12) asuvad tähetorni kõige olulisemad museaalid, nagu Fraunhoferi refraktor, Araabia taevagloobus, Herscheli reflektor. Idasaali laes on vaatlusluugid Dollondi passaažiriista jaoks.

Idasaali panoraam

Läänesaal (14) on teine tähetorni suur näitusesaal. Olulisimatest ning suurimatest museaalidest paiknevad siin graniitplokkidele kinnitatud meridiaaniring ja tähekaart. Ruumi saab hetkel kasutada ka loenguruumina, kus saali keskel on toolide jaoks vaba

ruum, laes projektor ja seinal ekraan. Aastatel 1949–2010 oli läänesaal jagatud kaheks korruseks. Läänesaalis asub tähetorni serverikapp.

Läänesaal. Fotod: Kärt Soieva

Kellatuba, mis kujundati 2018. aastal ümber astronoom Öpiku kabinetiks. Majaplaanil ja ka siinses dokumendis nimetatakse ruumi kellatoaks. Ajalooliselt oli see kõige soojem ruum tähetornis, kuna selles asub küttekolle, mistõttu sobis hästi õppetöök. Ruumis on käsitletud ka Eesti vabariigi õige aja teenistuse temaatikat, millele viitavad ka seinal olevad kellad. 2024. aastal avati tähetornis näitus Fraunhoferi teleskoobist, seepärast on ruumis animafilmi vaatamise ala.

Kellatuba. Foto: Andres Tennus

Esimeselt korruselt viib trepp alla keldrisse ja üles praegusesse personaliruumi (ka raamatukogu), planetaariumisse ja torni. Trepikojas (9) on pääs tualettruumi (10).

Esimese korruse trepikoda. Foto: Kärt Soieva

Keldris asuvad seismoloogianurk (7) ja haridusruum (6). Haridusruumi uuendati aastail 2017–2018. Keldri tagaossa jäävad haridusasjade ladu (3), tualettruum kahe kabiiniga (5), vaheruum (1a), kus hetkel asuvad kasutuseta garderoobikapid, hoidla (4), katlaruum (2) ja keldriväljapääsu juures olev vaheruum (1).

Seismoloogianurk. Foto: Andres Tennus

Tähetorni praegune haridusruum. Foto: Angelina Pjatkovskaja

Vaade vaheruumist haridusasjade lattu ja keldris asuvasse tualettruumi. Suletud ukse taga (evakuatsioonimärgi juures) on vaheruum, kust pääseb katlaruumi, üldisesse laoruumi ja õue. Fotod: Kärt Soieva

Esimeselt korruselt trepist üles liikudes jõutakse teisele korrusele, kust pääseb tualettruumi (17) ja personaliruumi (16), mida võib käsitleda ka kui väikest raamatukogu.

Personaliruum-raamatukogu 2. korrusel. Foto: Kärt Soieva

Kolmandal korrusel asuvad trepikojast sissepääsud pööningutele, kus asuvad ventilatsioonisüsteemi ruumid ja planetaarium ehk koonusruum (19). Tegemist on koonusruumiga, sest ehitusliku eripära tõttu on kuppel ruumis rohkem koonuseline kui poolsfäär.

Etendus tähetorni planetaariumis. Foto: Kadri Tinn

Valgustatud planetaarium. Foto: Kärt Soieva

Kõige kõrgemalt trepikoja mademelt pääseb tähetorni teleskoobiruumi ja rõdule viivale trepikäigule. Rõdu, kust avaneb Tartu panoraamvaade, ümbritseb täies ulatuses teleskoobiruumi. Teleskoobiruumis (22) asub praegugi vaatlusvalmis teleskoop.

Trepikäik, mis viib teleskoobi juurde. Näha on koonusruumi pealne osa. Foto: Angelina Pjatkovskaja

Tähetorni teleskoobiruum, kus asub Zeissi refraktor. Antud pildil on torni luuk kinni.
Foto: Andres Tennus

3.2. Kitsaskohad

Tähetorni keskkond on praeguseks osaliselt sisult vananenud ning tehniliselt amortiseerunud. Lisaks sisulisele ja vormilisele uuendamisele on arendusprojektiga vaja lahendada mitmesugused ruumikasutusega seotud küsimused, millega tuleb ideekavandis arvestada.

Eesmärk on lahendada ligipääsetavuse küsimus nii hoone sees kui ka väljas vastavalt võimalustele, arvestades kehtivate piirangutega ja lootes nutikatele lahendustele. Praeguses etapis soovime esimese korruse ja õue muuta liikumisraskustega inimestele täielikult ligipääsetavaks ning luua kättesaadavam ja mugavam keskkond ka nägemis-, kuulmis- ning intellektipuudega inimestele. Samuti peab tähetorn olema pere- ja lastesõbralik.

Soovime parandada ka Tartu tähetorni vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset ligipääsetavust. Läbiviidud küsitlused on näidanud, et praegu jätab tähetorn kohati elitaarse mulje. Kuigi tähetorn on avaliku muuseumina avatud alates 2011. aastast, siis siiani usutakse, et tegemist on asutusega, kuhu pääseb ainult erilistel puhkudel. Seda kinnitab ka statistika, mis näitab, et tähetorni satutakse peamiselt ainult ürituste raames ja ka siis imestatakse, et majas asub muuseum koos püsinäitusega.

Tähetorni uuendamisel oleme seadnud eesmärgiks keskkonnasäästlikkuse ja jätkusuutlikkuse. Loodav keskkond peab olema võimalikult energiasäästlik ja võimaldama väiksemaid muudatusi lihtsamalt ellu viia. Loodavad elektrilahendused peavad seega olema säästlikud, dünaamilised ja lihtsasti juhitavad.

Kus võimalik, eelistame mehaanilist interaktiivsust elektrilisele, sest üldjuhul on need jätkusuutlikumad ja sobituvad hästi tähetorni.

Lisaks peab tähetornis olema küllastajatele mõeldud prügisorteerimise koht.

Kasutatavad materjalid ja mööbel peavad võimalikult suures osas olema taaskasutatud või taaskasutatavad.

Tähetorni ruumid on üsna väikesed ja seavad praegu tegevustele olulisi piiranguid. Näiteks ei mahu kaks suuremat kooligruppi, milles on kuni 25 inimest, korraga haridusprogrammi. Lisaks on kelder, kus praegu haridusprogrammid põhiliselt toimuvad, madal, kitsas, halvasti ventileeritud ja raskesti liigipääsetav. Keldrikorrust me pärast uuendust haridusruumina kasutada ei soovi.

Ruumipuuduse ja ligipääsetavuse probleemide lahendamiseks on vajalik põhjalik ruumikasutuse ümbermõtestus.

4. Alad, millele lahendust oodatakse

Järgnevalt on välja toodud alade ja ruumide loetelu koos nende suurustega. Kõik need ruumid peavad ideelahenduses mainitud olema. Kui ruumil on majaplaanil number, siis on see toodud sulgudes.

Hooneväline:

- Õu - u 1000 m²
- Kirdepaviljon - 13,3 m²
- Kagupaviljon - 11,1 m²

Kelder:

- (1) Vaheruum väljapääsu ees - 15,2 m²
- (1a) Vaheruum 17 m²
- (3) Haridusasjade ladu - 9 m²
- (4) Hoidla - 12,3 m²
- (5) Tualettruum - 11,4 m²
- (6) Haridusruum - 31,1 m²
- (7) Seismoloogianurk - 7,1 m²
- (8) Trepikoda - 5,8 m²

I korrus:

- (9) Trepikoda - 12,9 m²
- (10) Tualettruum - 3,8 m²
- (11) Fuajee - 43,9 m², kõrgus u 6 m
- (12) Idasaal - 85,8 m², kõrgus u 6 m
- (13) Kellatuba - 31,8 m²
- (14) Läänesaal - 81,5 m², kõrgus u 6 m

II korrus:

- (15) Trepikoda - 5,6 m²
- (16) Personaliruum - 32,6 m²
- (17) Tualettruum - 5,4 m²

III korrus:

- (18) Trepikoda - 8,7 m²
- (19) Planetaarium ehk koonusruum - 27,7 m²

Torn:

- (20) Trepikoda - 10,1 m²
- (21) Koonusruumi pealne ringkäik - 6,1 m²
- Trepikäik - 1,8 m²
- (22) Teleskoobiruum - 25,9 m²
- Rõdu - laius u 1,2 m

5. Konkursitöö lähtekohad ja piirangud

5.1. Ideekonkursis käsitletavat alad

Tähetorni hoonekompleksis peavad olema olema järgnevad alad:

- ekspositsiooniala(d), kus asuvad püsimuseaalid;
- Struve kaart ja maa mõõtmist kajastav ala/eksponaat;
- planetaarium;
- teleskoobiruum tornis;
- haridusala;
- laste mänguala;
- koht üleriiete jaoks;
- vanema-lapse ala koos mähkimislauaga;
- ligipääsetav tualettruum;
- katusealune ala lastekärude hoiustamiseks;
- turvaline ala jalgrataste hoiustamiseks õues;
- administraatori- ja poeala;
- koristamisvahendite ala;
- külastajatele suletud töötajate puhkeala kahele inimesele, kus külastusjuhid, giidid ja administraatorid saavad pauside ajal puhata ja süüa;
- külastajatele suletud ala töötajatele kahe töökohaga, kus on võimalik oma arvuti ekraaniga ühendada ja kontoritööd teha (eelistame, et töökohad oleksid ühendatud puhkealaga)

Ideekavand peab sisaldama kirjeldust, kuhu antud alad tähetorni hoonestuses paigutuvad.

5.2. Põhimõtted, millest lähtuda

1. Tähetorn on külastajatele avatud.
2. Teleskoobiruumis asuva teleskoobiga peab saama teha avalikke vaatlusi.
3. Tähetorn peab tekitama emotsioone ja haarama võimalikult paljusid meeli.
4. Tuleohutusest tulenevalt on tähetorni hoone kandevõime 52 inimest.
5. Uus tähetorni lahendus peab muutma tähetorni terviklikuks, kuid dünaamiliseks, et kõik tegevused ja ruumilised lahendused oleksid üksteisega kooskõlas ning toetaksid teineteist, aga neid saaks vastavalt vajadusele muuta ja täiendada. Tähetorn peab olema tervikuna läbi mõeldud ja ruumid optimaalselt ära kasutatud.
6. Ruumiline lahendus peab võimendama tähetorni (nii sise- kui välis-)arhitektuurilisi unikaalseid eripärasid, nagu idasaali vaatlusluugid, kiviplokid ida- ja läänesaalis, reeper välisfassaadis, võlvid, koonusruumi kuplipealne, torn, suured ukсед, vaatluspaviljonid aias jms. Nimekiri koos piltidega on lisas 3.
7. Pärast uuendusprotsessi peab tähetorn olema mugav, liigipääsetav, keskkonnasäästlik, jätkusuutlik ja võimaldama teenida omatulu.
8. Hoonekompleks on muinsuskaitse all olev objekt: hoonele on sätestatud teatud piirangud. Hetkel kehtivaid eritingimusi ei ole veel taotletud, kuid seda tehakse enne ehitusprojekti loomist. Lisas 5 on toodud eelmise renoveerimise (2011. aastal valminud) aluseks olevad muinsuskaitse eritingimused. Need annavad orientiiri, milliseid töid võib ideeliselt üldse planeerida.
9. Ideekonkurssi on kaasatud õu koos kõrvalhoonetega, mis seni on alakasutatud ressurs. Arendustegevusega soovime ka neid kasutusele võtta. Aeda planeeritavate eksponaatide ja tegevuste kavandamisel tuleb arvestada, et sügavamale kui 20 cm ilma uuringuteta kaevata ei tohi.
10. Tartu tähetorni peamiseks sihtgrupiks on lapsed, mis tähendab nii kooligruppe kui ka lastega peresid. Soovime pakkuda lastele nii esmast kogemust kosmosest ja teadusest kui ka avastamisrõõmu juba edasijõudnutele.
11. Tähetorni oluline tegevusvaldkond on haridustegevus, mida teostame laagrite ja haridusprogrammide kaudu. Loodav lahendus peab muutma tähetorni lastegruppidele kättesaadavamaks ja ligipääsetavamaks. See hõlmab sellist ruumilahendust, mis võimaldab korraga (paralleelselt) vastu võtta kahte gruppi. Ühe grupi maksimaalne suurus on 25 inimest.
12. Uues ruumiplaneeringus välistame tähetorni haridusruumi paiknemise keldris. Keldriruumis on üsna madalad laed, kehv ventilatsioon, seal puuduvad aknad ning sinna viib kitsas keerdtrepp, mis muudavad selle gruppide jaoks ebamugavaks. Soovime ruumile leida sobivama funktsiooni, lähtudes tähetorni kui muuseumi tegevustest.
13. Tähetorni peab jääma võimalus loengute, seminaride ja muude sarnaste ürituste läbiviimiseks. Ürituste ruum peab olema multifunktsionaalne ehk hetkedel, mil sündmusi ei toimu, saab seda kasutada muul otstarbel.

14. Tähetornis paikneb UNESCO maailmapärandisse kuuluva Struve kaare esimene punkt. Hetkel on kaarepunkt tähistatud tähetorni fuajee põrandal väikese tähisega. Soovime loodava ruumilise lahendusega rõhutada Struve kaare ja selle ühe punkti positsiooni tähetornis. Teemat käsitlev ala või eksponaat (eksponaadid) võivad asuda nii tähetorni õues kui ka siseruumides. Tartu meridiaan peab olema selgemalt tähistatud.
15. Museaalide, sh teleskoopide, instrumentide, tähetorni originaalmööbli eksponeerimisel tuleb arvestada säilitustingimustega, seega välistatud on suured temperatuuri kõikumised (max 2 kraadi C ööpäevas), niiskustase vahemikus 40%–60% ja valgustus peab olema kontrollitav, ligipääs tõkestatud.
16. Soovime, et uuenenud tähetornis paikneks interaktiivne päikesesüsteemi mudel, mis kujutab päikesesüsteemi objektide suhtelist positsiooni ja liikumist. Mudeli lahendus, asukoht ega suurus ei ole hetkel teada, sest see sõltub ruumilahendusest.
17. Eelistame mehaanilisi interaktiivsusi ekraanidele

6. Vormistus

Konkursi võistlustöö on ideekavand, mis sisaldab:

- *Moodboard* uuenenud tähetorni visuaalsest stiilist.
- Plaani, kuhu paigutuvad eelmises peatükis välja toodud alad ja püsimumeaalid.
- Kavandlik vaade tähetorni fuajeele (võib olla *moodboard*'i täiendus)
- Hinnanguline kontseptsiooni teostamise maksumus suuremate kuluridade kaupa
- Vabas vormis seletuskiri koos visuaalse materjaliga kontseptsioonist ja lahendustest
- (kuni 5 lehekülge), mis sisaldab
 - tehniliste lahenduste üldiseid põhimõtteid (koos näidetega);
 - peamisi põhimõtteid olulisemate sihtgruppidega suhtlemisel (koos näidetega);
 - selgitust, kuidas võimendada unikaalseid tähetorni arhitektuurilisi elemente ja püsimumeaaale ning kuidas originaalmööblit kasutada.

Ideekonkursil osalemiseks peab võistlustöö vastama vormistusele.

7. Võistlustöö hindamiskriteeriumid ja intellektuaalomand

Hindamiskriteeriumid, mille põhjal võitja välja selgitatakse, on järgnevad:

- Ideekavandi terviklikkus, unikaalsus ja vastavus muuseumi eesmärkidele ning visioonile (lisa 6) 50%.
- Uuenduslike lahenduste kasutamine (nii tehnoloogiliste kui ka kontseptuaalsete) 20%.
- Idee teostamise majanduslik otstarbekus (kulude põhjendus) 10%.
- Keskkonnasäästlikkus ja jätkusuutlikkus 10%.
- Hoone arhitektuursete omapärade ära kasutamine 10%.

Žürii tutvub võistlustöödega pärast konkursi lõppu. Konkursil osalejad tutvustavad ideekavandeid žüriile kokkulepitud ajal kas koha peal Tartu Ülikooli muuseumis või veebikõne vahendusel.

Pärast võistlustööde presentatsiooni toimub žürii koosolek, kus žürii hindab kõikide võistlustööde vastavust võistlusjuhendile, võistlustööde ideelist, kunstilist ja vormilist kvaliteeti ning selgitab välja konkursi võidutööd.

Konkursile esitatud ideekavandite autorile kuuluvad [vastavalt kehtivale autoriõiguse seadusele](#) võistlustöö autoriõigused. Võistlustöö esitamisega annab osaleja Tartu Ülikooli muuseumile loa oma võistlustöö varaliste autoriõiguste kasutamiseks, sh õiguse võistlustööd ja selle pealkirja reprodutseerida, levitada, tõlkida, töödelda, avalikult esitada, eksponeerida, edastada, teha üldsusele kättesaadavaks, avalikustada ning koostada ja välja anda tulemuste kogumikke ja tulemusi süstematiseerida. Võidutöö autor annab lisaks varalistele õigustele Tartu Ülikooli muuseumile loa võistlustööd täiendada ning otsustada, millal on võistlustöö valmis avalikustamiseks. Võidutöö kavandeid võib Tartu Ülikooli muuseum kasutada pressimaterjalide koostamisel ja avaldada oma kodulehel.

Ideekonkursi võitjaga sõlmitakse leping sisukontseptsiooni, eskiisprojekti ja põhiprojekti vormistamiseks, kuid näituse ehitamiseks kuulutatakse välja uus hange, kus ideekonkursi võitjal eelist ei ole.

Osaleja kinnitab võistlustööd esitades, et ta on võistlustöö autor või tal on võistlustöö autoriga sõlmitud kokkulepe võistlustöö isiklike ja varaliste autoriõiguste kasutamiseks Tartu Ülikooli muuseumile antavate õiguste mahus.

8. Žürii

Žürii esimees:

- Mariann Raisma, Tartu Ülikooli muuseumi direktor

Žürii liikmeid on 6: kaks füüsikaga/astronoomiaga seotud inimest, põhikooli õpetaja, teadusajaloolane, museoloogiaekspert, turismisektori spetsialist.

9. Auhinnafond

Esimene koht/võitja – preemia suurus **3000** eurot.

Teine koht – preemia suurus **2000** eurot.

Kolmas koht – preemia suurus **1000** eurot.

Kõik summad sisaldavad käibemaksu ja makstakse välja arve alusel.

10. Tähtajad

Ideekonkursi võistlustööde esitamise tähtaeg on **30.08.2024**. Sisukontseptsiooni, eskiisprojekti ja põhiprojekti üleandmise tähtaeg on 2025. aasta lõpus.

11. Lisad

Alusmaterjalid, mis aitavad kontseptsiooniloomel ning mis antakse lähteülesandega kaasa, on:

Lisa 1. Tähetorni püsimuseaalid ja originaalmööbel

Lisa 2. Alusuuringu aruanne

Lisa 3. Tähetorni huvitavate arhitektuuriliste detailide loend

Lisa 4. Tähetorni asendiplaan ja korruste plaanid koos mõõtudega (2011. aasta projektist)

Lisa 5. Muinsuskaitse eritingimused 2004. aastast

Lisa 6. Tartu Ülikooli muuseumi arengukava